

Vienalaisia satuja monessa muodossa

Entisinä aikoina rajantakaisessa Karjalassa liikkuneet runonkerääjät eivät yleensä kirjoittaneet muistiin ns. tuhmia juttuja, tai jos keräsivätkin, niin ne pantiin arkistoissa jonnekin sivuhyllylle ja unohdettiin sinne. Niitä ei julkaistu. Esim. Elias Lönnrot ja Iivo Marttinen panivat muistiin myös seksuaaliperinnettä, esim. lemmenostoloitsuja. Kuitenkin esim. Marttinen huomauttaa muutamassa lähetekirjeessään, että ”suljettuna osastona mukana seuraa kertomuksia ja runoja, joiden sanamuoto on sopimaton”.

Nyt meidän päivinäme, kun ”hävyttä on purtu häntä poikki”, myös seksuaaliperinnettä on ruvettu keräämään ja julkaisemaan. Helsingin kirjamesuilla esiteltiin viime lokakuussa vienankarjalaisten hävyttömiä ja hulvattomien satujen kirja ”Sen synty”, eräänlainen vienalainen Decamerone.

Se ei ole mikään tavanomainen satukirja, vaan se sisältää saduista eli starinoista kolme erilaista versiota: sarjakuvina, kirjallisessa muodossa sekä cd-levynä, jossa vienalaiset vanhukset kertovat niitä sellaisena kuin ne muistavat.

Vienan Karjalassa sadut ovat olleet vuosisatoja koko kansan yhteistä omaisuutta. Niitä ovat kertoneet ämmöt eli mummut lapsenlapsilleen, punukoilleen. Niitä ovat lapset sanoneet toisilleen. Ne ovat olleet jopa raavaiten miesten keskinäistä ajanvietettä. Saduilla oli entiseen aikaan tärkeä tehtävä yhteisössään. Yhdessä muun suullisen perinteen kanssa ne korvasivat koulut, kirjastot ja median. Niiden kautta opittiin elämän perusasiat.

Vienan Karjala on aluetta, josta Elias Lönnrot ja muut runonkerääjät saivat talteen pääosan sitä kansanrunoaineistoa, josta syntyi Kalevala. Suomalaisen kulttuurin juuret ovat siten Vienan Karjalassa. Vienalaiset

starinat ovatkin osa arvokainta vielä löydettävissä olevaa vanhaa kulttuuriperintöämme. Ne ovat eläneet suullisena - kirjoittamattomina - satoja vuosia.

Jo Lönnrot aloitti niiden muistiin merkitsemisen, mutta hänen keräyksiään ei ole julkaistu. Akateemikko Pertti Virtaranta saalisti satuja etupäässä Ruotsiin muuttaneilta Vienan mummoilta. Hänen keräyksensä ilmestyivät tieteellisenä teoksena ”Kultarengas korvaan”. Se on kauan ollut loppuunmyytynä.

1980-luvun taitteessa kirjailija **Markku Nieminen** aloitti systemaattisen satujen keräämisen Vienan Karjalassa. Viime vuonna hän saattoi Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran kustantamana julkisuuteen lapsille suunnatun Edwina Goldstonen kuvittaman kirjan ”Vienan satuja”. Siihen hän kirjoitti keräämiensä toisintojen pohjalta suullisesti eläneitä satuja kirjalliseen muotoon. Sitä seurasi tämän vuoden keväällä Juminkeon toimesta ilmestynyt cd-levy ”Tsylykormelitsa”, jossa vienalaiset perinteentaitajat itse kertovat jo lapsuudessaan oppimaan satuja.

Vienalainen satuperinne sisältää paljon myös aikuisille tarkoitettuja starinoita sekä sellaisia, joiden kautta nuorisolle välitettiin sukupuolivalistusta. Nämä sadat ilmestyvät nyt Sen synty - julkaisuna. Herkulliset tarinat, joista välittyy myös kansan asenne herrojaan ja esivaltaa kohtaan, tuodaan tavanomaista monipuolisemmin esille. Kirja sisältää samat sadat sarjakuvien, kirjallisessa muodossa ja vienalaisissa mökeissä tallennettuina alkuperäisäänitteinä.

Sarjakuvat on Markku Niemisen tallentamien satujen pohjalta suunnitellut ja piirtänyt itse karjalaista sukua oleva nuori taiteilija **Hanneriina Moisainen**. Hän haki työrauhaa ja etäisyyttä Pariisista ja Färseeril-

ta, joihin hän sai residenssiapurahat. Kirjallisista versioista vastaa Markku Nieminen, joka on myös toimittanut kirjaan kuuluvan cd-levyn.

Satujen kertojina toimivat Santra Remsujeva, Olga Perttunen ja Paro Remsu Vuokkiniemestä, Lempi Lyytinen Luusalimesta sekä Jussi Huovinen Hietajärveltä. Yhdestä starinasta sarjakuvakirjaan kuuluvassa levyssä on kaksi toisintoa, jotta kuuntelija voi verrata, miten niiden pohjalta on syntynyt yksi kirjallinen versio. Pohjamateriaalin kertojia jokaisen sadun kohdalla on

useita. Parhaat toisinnot on valittu levyille. Koko kerätty satuaineisto on tallennettuna Juminkeon äänitearkistossa.

Sen synnyn on kustannut Arktinen Banaani. Juminkeko on osallistunut kirjan tekemiseen valmistamalla siihen kuuluvan cd-levyn EU:n Interreg III A Karjalan-ohjelman kautta. Tukea käsikirjoituksen laatimiseen ja sarjakuvien piirtämiseen on saatu Suomen Kulttuurirahastolta, Wihurin rahastolta, Pohjois-Karjalan taidetoimikunnalta sekä Nordic Institute for Contemporary Art -laitokselta.

Onnittelut 100-vuotiaalle!

 POHJOLA
Keskiy elämään.

**Runot, sukutarinat, tiedot ja taidot
kirjaksi, digitaalisesti
kirjapainotaitoa kunnioittaen.**

Esimerkki:
edullisin kirja B5 (176x250 mm), 100 s. ja
nelivärikannet, liimanidottu
100 kpl + 6 kpl kansalliskirjastoon
450,00 e sis alv 22 %

cityoffset oy

Tampereen keskustassa, lähellä rautatieasemaa.

Varastokatu 3, 33100 Tampere
puh. (03) 3138 1100

www.cityoffset.fi, cityoffset@cityoffset.fi